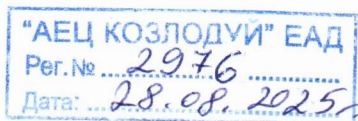

“АЕЦ КОЗЛОДУЙ” ЕАД, гр. Козлодуй

България, 3321 гр. Козлодуй, +359 973 7 2763, факс +359 973 80718

Министерство на околната среда и водите

Вх. № 95-00-5898-54

София 29.08 2025 г.

ДО

Г-Н МАНОЛ ГЕНОВ

МИНИСТЪР

НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

1000 ГР. СОФИЯ

БУЛ. „МАРИЯ ЛУИЗА” №22

тел.: 02/ 940 61 81

факс: 02/ 980 96 41

email: edno_gishe@moew.government.bg

ОТНОСНО: Становище по задание за определяне на обхвата и съдържанието на доклад за екологична оценка на проект на Интегриран план в областта на енергетиката и климата (ИПЕК) на Република България – актуализация 2024 г. и схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана

УВАЖАЕМИ Г-Н ГЕНОВ,

Във връзка с писмо с ваш изх. № 95-00-5898-18/23.07.2025 г. с искане на становище по задание за определяне на обхвата и съдържанието на доклад за екологична оценка на проект на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България и схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана, Ви информирам за следното:

След подробно запознаване с посочените документи, с оглед отражението, което интегрирания план би имал върху „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД, моля да отразите забележките, както следва:

- **Задание за определяне на обхвата и съдържанието на доклад за екологична оценка на проект на ИПЕК – актуализация 2024 г.**

1. На стр. 20 има запис със следния текст: „Въз основа на средното годишно крайно потребление на енергия за периода 2016-2018 г. са изчислени енергийните спестявания, които трябва да бъдат постигнати в периода 2021-2030 г. и съответно кумулативната цел за спестяване на енергия, която трябва да бъде постигната до 31 декември 2030 г. Тези стойности са представени във следващата таблица.“ Такава таблица не е представена.

2. На стр. 91 текста „Първата доставка е планирана за м. април 2024 г., а след успешно завършване на процеса по лицензиране на новото гориво се очаква да бъде заредено през м. май 2024 г.“ да бъде заменен с „След успешното лицензиране на новото гориво, през 2024 и 2025 г. са заредени две партии от новото гориво на 5-и блок на централата.“.
3. На стр. 91 текста „Същевременно през март 2023 г. „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД сключи и договор с „Фраматом“ за доставка на свежо ядрено гориво за 6-и блок на централата. Съгласно условията му, първата доставка на горивните касети се очаква през м. ноември 2025 г.“ да бъде заменен с „Същевременно през март 2023 г. „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД сключи и договор с „Фраматом“ за доставка на свежо ядрено гориво за 6-и блок на централата.“;
4. На стр. 91 текста „В съответствие с националното законодателство от Агенцията за ядрено регулиране са продължени лицензиите за експлоатация на двата блока с максимално допустимия десетгодишен срок, съответно – за блок 5 до 2027 г. и за блок 6 до 2029 г. По настоящем приоритетна цел е подготовка за прелицензиране на блок 5 и блок 6 чрез развитие на програма, която отразява актуалните търговски и технологични аспекти при тяхната експлоатацията.“ да бъде заменен с „В съответствие с новите изменения в ЗБИЯЕ (Закон за безопасно използване на ядрената енергия) лицензиите за експлоатация на двата блока са безсрочни с условие за извършване на периодичен преглед на безопасността най-малко веднъж на десет години, което включва оценка на проекта и експлоатацията на ЯС спрямо приложимите съвременни стандарти по безопасност и експлоатационни практики“;
5. В раздел „Енергийна ефективност“ са констатирани пропуски и предизвикателства като:
 - Липса на детайлни количествени разчети за очаквания принос на всяка група мерки (сгради, транспорт, индустрия) към общата цел за спестяване на енергия;
 - Липса на описан ясен механизъм за мониторинг, отчетност и коригиращи действия при изоставане от целите.
 - Липса на конкретен график с междинни етапи за изпълнение на заложените мерки.
 - Не достатъчно развит социален аспект – липсват конкретни мерки за енергийно бедни домакинства.
 - Липса на конкретизирано финансиране и координация между национални и общински програми.

Предложения за допълнения и подобрения:

- ✓ Количествен анализ на ефекта от мерките
 - Включване на таблица с очакваните годишни и кумулативни енергийни спестявания по основни направления (сграден фонд, транспорт, промишленост, централно отопление), заедно с индикативен принос към постигането на националната цел.

✓ Система за мониторинг и отчетност

- Определяне на конкретни индикатори за изпълнение:
 - kWh/m² средна специфична консумация в сградния фонд;
 - % дял на ВЕИ в отоплението и охлаждането;
 - Намаление на енергийната интензивност на БВП.
- Въвеждане на цифрови платформи за събиране и анализ на данни от изпълнителите на мерки.
- Годишен публичен доклад с оценка на постигнатия напредък и при нужда – коригиращи действия.

✓ Социална насоченост

- Разработване на специални програми за саниране и внедряване на енергийно ефективни системи в жилища на енергийно бедни домакинства, с комбинирано грантово и кредитно финансиране.
- Обучителни кампании за домакинствата относно методи за намаляване на енергопотреблението, чрез избор на най-ефективни решения.

✓ Финансиращи механизми

- Конкретизиране на източниците на финансиране – НПВУ, програми на ЕС, национален бюджет, ЕСКО схеми, публично-частни партньорства.
- Описване на механизми за комбиниране на различни финансови инструменти.

✓ Връзка с общинските планове

- Съгласуване на мерките по енергийна ефективност с Плановете за устойчиво енергийно развитие и климат (ПУЕРК) на общините.

✓ Насърчаване на иновациите

- Включване на пилотни проекти за интелигентни енергийни мрежи, системи за съхранение на топлинна енергия и интегрирани решения за управление на енергопотреблението.

● **Схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана.**

Дружеството няма забележки и коментари.

● **Интегриран План в областта на енергетиката и климата на Република България – актуализация 2024г.**

По отношение на Плана имаме следните коментари:

т. 2.4. Измерение „Вътрешен енергиен пазар“

т. 2.4.1. Междусистемна електроенергийна свързаност

Във връзка с междусистемната енергийна свързаност са предприети законодателни мерки на ниво ЕС и Република България:

- Очаквана успешна регистрация на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ECO) на европейските платформи за балансиране, по следните проекти:
 - проекта за автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности – PICASSO, по която ECO ЕАД се очаква да стане активен член, след успешното присъединяването и на поне една от съседните пазарни зони към него;
 - проекта за инициатива за резерви с ръчно задействане (MARI) за създаване на европейска платформа за обмен на балансираща енергия от резерви за вторично регулиране на честотата с ръчно задействане;
 - проекта за трансевропейски обмен на заменящи резерви (TERRE) за обмен на заменящи резерви в съответствие с насоките за електроенергийно балансиране, като по него и MARI, ECO е със статут на „наблюдаващ“;
- Възможна промяна в текущо действащата методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия с оглед ефективното присъединяване на независимия преносен оператор ECO ЕАД към европейските платформи за балансиране – Платформата за международна координация на автоматично възстановяване на честотата и стабилна работа на системата (PICASSO) и Европейската инициатива за ръчно активирани резерви (MARI), съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийно балансиране (Регламент (ЕС) 2017/2195).
- Все по интензивното развитие и стимулиране на пазара на гаранции за произход от ВЕИ (Guarantees of origins – GO's), като част от дейностите по прилагане целите на Зелената сделка. От май 2024 г. Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) вече е пълноправен член на Асоциацията на издаващите органи (AIB) – организация създадена с цел да даде възможност на гаранциите за произход да бъдат търгувани в цяла Европа.
- Стратегията на ЕС за постигане на въглеродна неутралност до 2050 г. Стратегията е представена от Европейската комисия през 2019-та година, като е приета през 2020 г. Важен отрасъл от нея е влизането в сила на „Европейския правен закон“ – Европейската климатична правна рамка, което оформя постигането на въглероден неутралитет в Европа до 2050-та година;
- FIT FOR 55, набор от законодателни промени от Европейската комисия, която цели да постигне 55% намаление на емисиите на парникови газове през 2030-та година;
- RE POWER EU, план на Европейската комисия с хоризонт 2030-та година и цел за прекратяване на зависимостите от руски енергийни ресурси. Част от плана е

запълването на газохранилищата и повишаването на около 50% дял на ВЕИ през 2030-та година;

- Продължаване мероприятията, очертани с Европейската зелена сделка за постигане на дългосрочните приоритети в областта на енергетиката и прехода към чиста енергия. Комисията за енергиен преход към Консултативния съвет за Европейската зелена сделка разработва сценарии за моделиране на потреблението на електрическа енергия и развитие на електроенергийния сектор с фокус върху развитието на нискоемисионните мощности;
- Процедиране на иницирираната от ЕК реформа на пазара на електроенергия чрез проект за редизайн на електроенергийния пазар „Electricity market – reform of the EU’s electricity market design“ с фокус върху РРА (Power purchasing Agreement), CfD (Contract for deferences) и други дългосрочни договори, част от по-широката стратегия за декарбонизация и преход към устойчиви източници на енергия;
- Стартиране финансирането и изпълнението на одобрените национални планове за възстановяване и развитие на страните-членки;
- Бум на новоприсъединените възобновяеми източници в резултат на изменението на ЗЕВИ от 13 октомври 2023 г., с които съкращават многократно процедурата по присъединяването на ВЕИ към мрежата и въвеждането на понятието „енергийно общество“.
- Функциониращо пазарно обединение на краткосрочните сегменти чрез електрическите граници с Гърция и Румъния. Това от една страна дава възможност за по-широка пазарна реализация, но от друга- увеличава конкурентния натиск от производители на вятърна и слънчева енергия.
- Действаща методика за определяне цените на балансиращата енергия с приоритет статуса на ЕЕС пред статуса на търговския участник;
- Предстоящ старт на проекта за въвеждане на 15-минутни продукти в пазарното обединение „Ден напред“. Целта на проекта е увеличаването на прецизността на търговските операции, с цел по-добро интегриране на ВЕИ производители в подкрепа на по-голяма ефективност и гъвкавост на пазара и възможността за реакция на променящото се производство и потребление. Очакваното положителното влияние на проекта може да създаде предпоставки за повече търгувани количества на сегмент „В рамките на деня“ за базов производител като „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД.
- Увеличаване на трансграничната преносната способност чрез разпределение на преносен капацитет между Румъния и Сърбия;

- Възможности за използване синергията между ядрената енергетика и технологичния напредък в областта и технологиите за съхранение на енергия и интеграция в мрежата чрез усъвършенстваните батерийни системи и производство на водород;
- Все по-голяма интеграция на пазарите в рамките на ЕС, уеднаквяване на цените на ЕЕ между различните пазарни зони, и съответно отражение и върху ценовите нива, формирани на българската независима енергийна борса;
- Ускоряване на процесите по обмен на данни и оптимизиране на приходите чрез използване възможностите на новите технологии за автоматизирана/роботизирана търговия; консолидация чрез уеб базирани решения и интеграция между системи; технологиите движат и променят всичко, включително и по отношение на производството, преноса и разпределението на енергията.
- Курс към диверсификация и намаляване на зависимостта от доставки на енергийни ресурси, вкл. и за доставките на ядрено гориво;
- Инфлационните нива в ЕС, които се очакват да останат в относително контролируеми рамки от 2% до 3%, но зависят от монетарната политика на ЕЦБ, демографски и икономически фактори, въздействието на геополитически такива и др;
- Поетапна либерализация чрез приетата законодателна рамка, според която Националната електрическа компания спира да изпълнява функцията на обществен доставчик считано от 01 юли 2025 г.; Излизането на битовите потребители на свободен пазар към момента е отложено за неопределено време с решение на Народното събрание от 16.05.2025 г.
- Коренна промяна в ПТЕЕ в сила от 01.05.2024 г. чрез новата „Методика за изчисляване цените на балансираща енергия“ и прилагане на т.нар. единна цена в зависимост от статуса на ЕЕС.
- Функционирането на системи за проверка на лимити за търговия на организирания борсов пазар считано от 09.06.2023 г..

Динамичната пазарна среда за реализация в условията на засилено конкурентно предлагане на енергия от ВИ, законодателните и регулаторни ограничения изискват бързи и адекватни реакции.

С оглед изложените съществени фактори с пряко въздействие върху енергийните пазари, се очертава извода за непредвидимост на ценовите нива на електрическата енергия в дългосрочен план. Предвид значението им за икономиката, особено при очаквана рецесия, е по-вероятно цената на този основен ресурс чрез непазарни лостове да се поддържа ниска. Предпоставка за това е и курсът на ЕС към беземисионна енергетика и поставените цели за повишаване дела на ВИ в производството на електроенергия, както и приемането на ядрената енергетика като значим фактор за провеждане на ефективна Зелена политика, въпреки това, тя

все още не е напълно призната за източник на „чиста енергия“.

т. 2.4.3. Интеграция на пазара

Характеристика на сектора

Нова законодателна рамка през 2025 г. в Р България:

1. Измененията и допълненията на ЗЕ, изм. ДВ. бр.26 от 27 Март 2025г., изм. и доп. ДВ. бр.44 от 30 Май 2025г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 10 Юни 2025 г.;
2. Наредба № 1 от 14.03.2017 г. за регулиране на цените на електрическата енергия, В сила от 10.05.2024 г. ,издадена от Комисията за енергийно и водно регулиране, обн. ДВ. бр.41 от 10 Май 2024г., изм. ДВ. бр.52 от 27 Юни 2025 г.;
3. Решение № Ц-25/01.07.2025 г. на КЕВР;
4. Решение на Министерски съвет № 340/28.05.2025 г. за определяне таван на приходите за производител на електрическа енергия от АЕЦ - 120лв./MWh;
5. Правила за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ), доп. ДВ. бр.46 от 6 Юни 2025г., изм. и доп. ДВ. бр.52 от 27 Юни 2025г.

Считано от 01 юли 2025 г., в резултат на приетата законодателна рамка, НЕК ЕАД спира да изпълнява дългогодишната функция на обществен доставчик, а на следващ етап домакинствата излизат на свободния пазар на електроенергия. Чрез направените допълнения и изменение в ЗЕ с ДВ. бр.44 от 30 Май 2025 г., се създава нов борсов сегмент за търгуване на дългосрочни продукти, на който ще участват крайните снабдителите, като купувачи и НЕК, като продавач и координатор на балансираща група. Чрез новият механизъм, либерализацията на пазара на едро ще вече факт, като същевременно крайните битови потребители ще бъдат защитени от евентуални ценови флукутации, чрез непреки компенсации от ФСЕС.

Устойчивото развитие и диверсификацията на енергийния микс са от съществено значение за справянето със съществуващите предизвикателства и осигуряване на стабилност и сигурност в енергийния сектор.

В контекста на продължаващото свиване на глобалното търсене, понижаващи се цени носещи следите от разместването на интересите на геополитическата сцена, европейската икономика и в частност енергийния сектор в периода 2025 г. – 2029 г. ще се характеризират с променливо потребление и все по-чести отрицателни цени в пиковите часови диапазони в дневен разрез, най-вече в периодите с благоприятни условия за работа на ФЕЦ, ВЯЕЦ или комбинацията от двете. Натискът на конкурентното предлагане ще продължи да се засилва и от все по-бързото разпространение и осъществяване на проекти по изграждане на ФЕЦ в комбинация с батерийни системи за съхранение. Инсталираните мощности от този тип в Европа към края на 2024 г. са с около 61.1 GWh, като се очаква около 21.9 GWh нов капацитет. Прогнозираните 20-30% увеличение в комбинирано производство от ВЕИ, като условие за постигането на въглеродната неутралност и очертаващите се като трайни огнища на военни

действия – Украйна и Близкия Изток ще продължат да са сред основните движещи сили и за ценовата волатилност в сектора.

Законодателните мерки на ниво ЕС за справяне с последствията от конфликтите продължават да са в сила, а именно:

- Това са мерките по Регламент ЕС 2022/1854 относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. Основни акценти в него бяха:
 - намаляване на потреблението с 10 % с цел пестене на ресурсите газ и електрическа енергия (ЕЕ) – оказват влияние чрез програмите за енергийна ефективност и спестяване;
 - определяне на таван на пазарните приходи за маргиналните/подпределни енергоносители до 180 EUR/ MWh;

Максималният хоризонт на въздействие на част от тях беше до края на 2023 г. Окончателния доклад от Комисията за общото състояние на доставките и цените на електроенергията в Съюза представен пред Съвета октомври 2024 г. и май 2025 г. не предвиждат неговото продължаване, но всяка държава може да прилага реципрочни мерки при необходимост, спазвайки националното европейско законодателство.

За България таванът на приходите, постановени със съответните актове, както и други важни събития и инициативи, рефлектираци върху производителите, са:

- Акт на Министерски съвет № 29/12.01.2023 г., таванът на приходите за тип производител АЕЦ бе определен в размер на **180 лв./МВтч**. Пазарните приходи за всяка сключена сделка над този размер се внасят изцяло като целева вноска при условията на § 8 на ПЗР на ЗПР на ЗДБ за 2022 г., ЗБДОО и ЗБНЗОК за 2022 г. (ДВ бр.104/2022 г.) във фонд СЕС, за период на доставка от 1 декември 2022 г. до 30 юни 2023 г.;
- Акт на Министерски съвет № 580/30.08.2023 г., таванът на приходите за производител на електрическа енергия от атомна електрическа централа бе намален и определен в размер на **150 лв./МВтч**. Пазарните приходи за всяка сключена сделка над този размер се внасят изцяло като целева вноска при условията на § 3 на ПЗР на ЗДБ за 2023 г. (ДВ бр.66/2023 г.) във фонд СЕС, за период на доставка от 1 юли 2023 г. до 31 декември 2023 г.;
- Решение № 235/17.04.2025 г. за изменение на програмата за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 юли 2024 г. до 31 март 2025 г., приета с решение № 546 на министерския съвет от 2024 г., актуализирана с решение № 654

на министерския съвет от 2024 г. и с решение № 30 на министерския съвет от 2025 г.

Прието Решение на Министерски съвет № 340/28.05.2025 г., за определяне на стойностите, които служат за изчисляване на тавана на приходите за съответния тип производител на електрическа енергия по § 2, ал. 1 от заключителните разпоредби на закона за събирането на приходи и извършването на разходи през 2025 г. до приемането на закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г., закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2025 г. и закона за бюджета на националната здравноосигурителна каса за 2025 г. и за отменяне на решение № 121 на министерския съвет от 2025 г., с което таванът на приходите за производител на електрическа енергия от АЕЦ става 120 лв./MWh.

Съгласно решение на МС №654/18.09.2024 г. за приемане на актуализирана програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г., приета с решение № 546 на Министерския съвет от 2024 г. програмата е удължена до 31 декември 2024 г. и действащият ценови таван от 150 лв./MWh, удължена с Решение № 30 до 31.03.2025г. За целите на изчисленията на вноските към Фонд СЕС е използван определения таван на приходите за тип производител АЕЦ с Решение на Министерски съвет № 167/14.03.2024 г. - 150 лв./МВтч, като производителите ще работят отново с таван на приходите 120лв. съгласно Решение на Министерски съвет № 340/28.05.2025 г., определени до 31.12.2025 г.

Отраслова специфика на търсенето:

Търсенето на електроенергия е функция от социално-икономическото развитие в страната, региона и Европа, и е във все по-голяма зависимост от търсенето във вътрешно-общностния пазар в рамките на ЕС предвид нарастващата свързаност на пазарите в отделните зони. Тенденциите за спад в потреблението се очаква да се запази и през следващите години, предвид инфлационните процеси. Мястото на производство на електроенергия все повече се доближава до мястото на потребление, с основен двигател в този процес именно нискоемисионните мощности – ВЕИ във всичките им варианти..

Запазва се интересът на търсенето към часовия пазар „Ден напред“ (ПДН), припознат от бизнеса в страната и от голяма част от търговските участници като основен пазарен сегмент.

Предвид нормативните ограничения и тенденцията за навлизане на икономиката в рецесионен икономически цикъл, макар и вече не толкова ясно и отчетливо, не може да се прогнозира едностранно реакцията на търсенето. Най-вероятно ще се запази досегашния модел за обезпечаване на потреблението - основно от часовия пазар ПДН в месеците с благоприятни условия за ВЕИ производството и ще се увеличи интереса и необходимостта от диверсификация на риска с дългосрочни договори .

Отраслова специфика на предлагането:

Съгласно ЗЕ в Р България всички производители, вкл. ВИ и ВЕКП, с инсталирана мощност 0,5 и над 0,5 MW са задължени да сключват сделки на организиран борсов пазар. Понастоящем, задължителното директно предлагане на борсата на сегмент ДД се осъществява основно от най-големите производители .

Очакваните тенденции в предлагането на електроенергия през следващите години произтичат от следните фактори:

- значителен дял и прогнозен ръст на производството от ВИ, предвид европейската ориентация към „зелени“ електроенергийни източници, съответно предлагане на по-ниски цени, отчитайки действащия механизъм за компенсация на разликата между пазарните и преференциалните им цени;

- Възможно е преразглеждане на намерението за поетапно ограничаване/спиране на производството от въглищните ТЕЦ във връзка с прехода към беземисионна енергетика при някои от страните членки;

- Конкурентен внос на по-евтина енергия от съседни страни, особено в часовете от денонощието със засилено производство от слънчева и вятърна енергия, както и през почивните дни. За българската пазарна зона от изключително значение са преносните способности на двете граници между тържните зони по единното свързване на пазарите за ПДН и единното свързване на пазарите ПРД с Румъния и Гърция, намиращи се в един регион, в който се прилага координирано изчисляване на преносната способност. С оглед несъразмерно разпределени преносни способности, България, като традиционен нетен износител, е с отворен капацитет и получава енергия от друг нетен износител - Румъния, но е ограничена с преносния капацитет в предлагането към традиционен вносител като Гърция. Предлагането от едните не може да достигне търсенето на другите и се наблюдава несъизмеримост при формираните клирингови цени.

Предвид „зелената сделка“, се очаква дялът на ВИ в съседните пазарни зони и страната да нараства още повече, с оглед и възможността за допълнителни стимули за тях освен гарантираното компенсиране до преференциални цени.

Характеристика на пазара:

- *Регулиран пазар*
- Съгласно ЗЕ, изм. и доп. ДВ. бр.39 от 1 Май 2024г. се предвижда отпадане на квотите и фигурата на Обществения доставчик от 01.07.2025 г. **Крайните снабдителите ще закупуват количествата енергия за бита от организиран борсов пазар при наличието на компенсаторен механизъм.** С резервираност към практическата реализация на така формулираната реформа, текущата ситуация в страната и в ЕС не предполага резки промени в пазара с оглед риска от ескалация на социалното напрежение и се очаква, както до сега, икономическият ефект ще бъде пренесен при

държавните производители. Отпада и задължението на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) ежегодно да определя прогнозна месечна разполагаемост за производство на електрическа енергия на производителите, от които общественият доставчик да изкупува електрическа енергия, както и количеството електрическа енергия, в съответствие с което общественият доставчик сключва сделки с крайните снабдители. В тази връзка е създаден нов механизъм, който ще се изпълнява чрез „Национална електрическа компания“ ЕАД (НЕК), в качеството му на координатор на балансираща група. В същата вземат участие „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД, „ТЕЦ Марица изток 2“ ЕАД и „Национална електрическа компания“ ЕАД. НЕК ще продава електроенергията от балансиращата група на организирания борсов пазар, чрез новосъздаден за целта дългосрочен механизъм на организирания борсов пазар, на който ще се търгуват дългосрочни продукти в изпълнение на залегналите в чл.100, ал. 8 и 9 от ЗЕ текстове, и на който ще могат да участват само НЕК и крайните снабдители. Последните от своя страна ще продават на крайния битов клиент, който ще бъде компенсирал от Фонд "Сигурност на Електроенергийната Система" (ФСЕС) за разликата между реално фактурираната цена и определената от КЕВР базова такава.

- *Организиран борсов пазар*

С въведените изменения в ЗЕ, в сила от 2018 г. „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД е длъжен да сключва сделки с електроенергия само на организиран борсов пазар, съблюдавайки новата редакция на Правила за работа на организиран борсов пазар (ПРОБПЕЕ), бр. 46 от 06.06.2025 г., в сила от 06.06.2025 г.

Отделните борсови сегменти имат своя специфика и историческо развитие, които следва да бъдат отчетени при диверсификацията на търговския и производствен риск.

Приоритет за базов ядрен производител като АЕЦ „Козлодуй“, работещ изцяло в пазарни условия, е да обезпечи работата на блоковете с номинална мощност (базов товар) в дългосрочен план, при стриктно спазване на характерните технологични изисквания и ограничения. За целта следва да се осигури пълна реализация на произвежданата електроенергия.

- борсов сегмент ДД за предлагане на дългосрочни продукти по двустранни договори с борсови участници.

Дългосрочните продукти дават сигурност и предвидимост за страните по сделката, както по отношение на количествата, така и по отношение на цената. С поэтапно предлагане на дългосрочни продажби за целия период на прогнозата се диверсифицира рискът от нереализация на големи обеми електрическа енергия на волатилните спот пазари, които функционират в условията на увеличено производство от ВЕИ и спад в потреблението през

почивни и празнични дни.

Единствено достъпен остава екран „Търгове“.

Борсовият оператор продължава да оперира в условията на подобрени защитни финансови механизми, насочени единствено към краткосрочните пазари, същевременно оставяйки взаимоотношенията между страните на сегмент Двустранни договори рискови, но с тенденция за допустимост на все – по широк кръг търговски участници. Това е сериозен мотив за внимателен подход към пазарната политика на предлагане с оглед на това, че неизрядни търговски участници, вече санкционирани от борсовия оператор, бързо биват реабилитирани и отново стават борсови участници. Други, попаднали в хипотезата на пълно изключване от пазара, се сдобиват с нови лицензии за търговия с ЕЕ, издавани от КЕВР, като различни юридически лица, и безпрепятствено се регистрират отново на борсата. Нарастването на броя търговци, свързани лица с неизрядни борсови участници, предполага верижно нарастване на риска за доставчиците – производители. Продължава и необходимостта от въвеждането на клирингова къща, като гарант за разплащанията, с оглед негативния опит на Дружеството на сегмент ДД в близкото минало. И въпреки трудностите пред реализирането на един такъв проект, позитивът от неговото осъществяване ще бъде много повече от спокойствие за плащанията и предвидимост на и доставките за всички засегнати страни. Може да се каже, че са направени първите стъпки в тази посока, чрез последното изменение и допълнение на ПТЕЕ, ДВ 52/27.06.2025 г. с което се планира от 31.12.2025 г. финансовият риск за сключените сделки на борсовия пазар да се управлява от оператора на борсовия пазар чрез лице, предоставящо клирингови услуги. Такива лица могат да бъдат лицензирани клирингови къщи или клирингови банки.

Използвания към момента механизъм за управление и ограничаване на финансовия риск за борсовия оператор чрез въведените лимити за търговия се осъществява чрез автоматична проверка за допустимост на офертите спрямо наличните лимити. С оглед действащата процедура за освобождаване на обезпечения, както и факта, че екран „Търгове“ функционира само в работни, банкови дни, тежестта на размера и динамиката на продажбите задължително трябва да са съобразени при застъпващи се по-краткосрочни и дългосрочни продукти, тъй като обезпеченията се освобождават едва след всяко последно, окончателно плащане.

- **борсов сегмент ПДН** за ежедневно предлагане на часови и блокови продукти за следващия ден.

Естеството на краткосрочен часов пазар като ПДН не дава гаранция за плътна 24-часова реализация на предлаганите обеми, както и при блоковите продукти, което го прави рисков за базова ядрена мощност. Особено след обединението с Гърция и Румъния, рискът е увеличен осезаемо с оглед текущите ценови нива, в резултат от повишено предлагане от ВИ, като от началото на месец юли 2023 г. в българската пазарна зона неколkokратно бяха регистрирани

отрицателни клирингови цени.

Пазарна стратегия с цялостна реализация на ПДН е нетипична за голям базов ядрен производител, въпреки че за продължителен период от време ПДН в България се наложи като основен пазарен сегмент, припознат за такъв от бизнеса в страната и от повечето търговски участници.

И на този сегмент системата за ограничаване на финансовия риск за оператора на борсовия пазар чрез функционалността „Проверка на лимити“, поставя в сериозен риск възможностите за реализация при непланови събития или неблагоприятни ценови маржове - отрицателни или нулеви клирингови цени. Най-голямата стойност на задължението, което оферта може да породи в борсова сесия на пазарен сегмент ПДН, е положителният сбор, получен от максималните произведения на двойките количество-цена (оферти за покупка на положителни цени и/или оферти за продажба на отрицателни цени) за всеки отделен час/период на доставка. Подаваните от „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД оферти на ПДН не изискват финансов лимит, с оглед липсата на основание за подаване на оферта с отрицателни цени.

- борсов сегмент ПРД за предлагане на часови и 15 минутни продукти в рамките на деня.

ПРД е подходящ инструмент за уреждане на текущо известни небаланси максимално близо до часа на доставка, т.е. в почти реално време. Въпреки, че работи на друг принцип, и този краткосрочен пазар носи риск от нереализация и силна волатилност на цените. Поради това дружеството не планира целенасочена търговия на ПРД, а само „отработване“ на текущи излишъци с цел управление на небалансите. В прогнозата са заложени месечни количества, близки до отчетните данни през 2024 г., с динамика при пуск на блок.

С оглед обвързаността на цените на ПРД с тези на ПДН и балансиращия пазар (цени за излишък), във всички варианти са заложени цени под прогнозните цени на ПДН. Във връзка с изискването на действащата Методика за определяне цените на балансираща енергия, този последен възможен сегмент за минимизиране на небалансите реагира предимно с ниски и отрицателни цени. С оглед голямата единична мощност за всеки един от двата блока, функционирането на централата влияе върху цялостния баланс на електроенергийната система. Тоест, ако преднамерено не се използва и последния достъпен механизъм за реализация, какъвто е ПРД, в зависимост от нереализирания/необходимия за закупуване обем, се предопределя статусът на системата и съответната посока на плащане – от координатора на балансиращата група към независимия преносен оператор или обратно.

- дългосрочни договори с т.нар. нестандартни продукти, с цел защитеност на битовия потребител.

Нов механизъм за обезпечаване на достъпна електроенергия за битовите крайни клиенти.

- Български енергийни фючърси предлагани от Европейската енергийна борса (EEX)

EEX предлага търговия с деноминирани в евро български енергийни фючърси. Предлагат се стандартизирани продукти със седмична, месечна, тримесечна и годишна база, чийто финансов сетълмент се основава на постигнатата среднодневна цена на пазарен сегмент „Ден напред“, част от борсовия пазар, администриран от БНЕБ ЕАД. Енергийните фючърси с финансов сетълмент, които се търгуват на EEX, нямат директно отражение върху останалите дългосрочни пазари с физическа доставка, а представляват допълнителна възможност за хеджиране на риска и по-добро управление на резките промени в цената на електроенергията. И въпреки, че реално сделките са малки по обем, не малки са количествата минали през клиринг къщата на EEX, а именно European Commodity Clearing (ECC).

- *Балансиращ пазар и балансиране*

Съществено влияние оказва прилагането на Методиката за определяне цените на балансиращата енергия, в сила от 01.05.2024 г., с която се приоритизира работата на електроенергийната система. Методиката отразява последиците от предстоящото присъединяване на независимия преносен оператор към европейските платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (Регламент (ЕС) 2017/2195), тъй като действащата преди това методика отчиташе единствено цените на активираните източници за регулиране в националната пазарна зона. След присъединяване на независимия преносен оператор към поне една от платформите PICASSO (автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности), MARI (ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности) и TERRE (резерв за заместване), българските доставчици на балансиращи услуги ще се конкурират реално с европейските доставчици. Предложенията за цени на електрическата енергия за регулиране нагоре и надолу от активираните резерви за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности от резерв за заместване, които се поддръжат чрез тръжни процедури от ЕСО ЕАД в национални приоритетни списъци, ще бъдат изпращани към платформите, където ще бъдат обобщавани в общи приоритетни списъци заедно с предложенията на доставчиците от другите държави, участващи в проектите. Активирането на тези предложения ще се случва според цената на съответните оферти чрез оптимизационна функция в самите платформи. Това означава, че при определяне на цените на балансиращата енергия в Р България ще трябва да бъдат отчетени количествата и цените на регулиращата енергия на доставчиците на балансиращи услуги извън страната, които ще бъдат изпращани към ЕСО от съответната платформа. Анализ на цените обаче при нереализираните количества става възможен чак след 10-то число на следващ месец, когато цените за излишък и недостиг на балансиращ пазар се

оповестяват от ЕСО. Въпреки успешното присъединяване на ЕСО към проекта PICASSO и към настоящия момент няма обща електрическа граница с оператори на преносни системи, които участват ефективно в проекта. До присъединяването към платформата на поне един преносен оператор от съседните на България страни, няма да има реален обмен на балансираща енергия от автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности (aFRR). Поради тази обективна причина формирането на маргиналната цена за България, използвана като ценообразуващ фактор в Методика за определяне на цени на балансираща енергия, ще продължи да се определя от активираните местни източници на балансиращи услуги.

Новата методика приета от КЕВР отмени пределните цени на балансираща енергия за излишък и недостиг, въвеждайки четири етапа на изчисление на цените за излишък и недостиг. Цените за излишък и недостиг са винаги равни, като могат да бъдат положителни или отрицателни, с цел коригиране на всеки дисбаланс между производство и потребление.

Тенденции в развитието на пазара (перспективи)

Тенденциите в пазара на електрическа енергия в преден план ще бъдат повлияни от множество фактори, включително технологичен напредък, преход към устойчиви източници на енергия, регулиране и глобални икономически условия. Очакванията, породени от всички нормативни рамки, закони и планове са, че динамиката на пазара на електроенергия ще се запази. Сработването на мерките изисква време, а целта е постигане на единен либерализиран пазар на електроенергия на територията на Европа, а не само в Европейския съюз. Първото стъпало към постигането на заложените цели е през 2030-та година. До тогава развитието на ВЕИ ще се бъде в унисон с поставените цели от Европейската комисия, което неминуемо ще се отрази на пазара и на Дружеството. Ядрените централи имат своята възможност да участват в този процес и особено в частта му с нисковъглеродните емисии, чрез таксономията и произведената „зелена“ енергия от ядрена централа.

В контекста на всички мерки, Европа ще има цени на електроенергия, с които да бъде конкурентноспособна на икономическите динамики породени от редица фактори в предходните години.

Конкуренция

Процесите на интеграция на пазарните зони във вътрешния европейски пазар засилват пряката конкуренция между производителите, като за разлика от конвенционалните производства, които са в крайно неравностойно положение, ВЕИ се компенсират.

Като частичен пример за прираста на енергията от ВЕИ може да бъде посочен обема на нарастване на производството от фотоволтаици.

Пазарните цени при модел на постоянно увеличаващо се предлагане от ВЕИ, могат да доведат до затруднения при реализацията на произведената електрическа енергия и реална

трудност за покриване на производствените разходи на АЕЦ, което от своя страна да влоши финансовата ѝ стабилност.

Продажба на електрическа енергия

В резултат на мерките за подпомагане на битовия клиент в страната дружеството предоставя от 30 до 50% от произведената електроенергия за нуждите на населението в страната.

С уважение,

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР:

ИВАН АНДРЕЕВ

За изпълнителен директор

Славян Лачев

Заместник изпълнителен директор

Съгласно заповед за заместване

№ВЗ- 184.../.../28.../08.../2025 г.